

859 Appendix peccatorum eorum, quae facilius occurrere possunt, contra *quintum* decalogi praeceptum:

1. Se ipsum gravi vitae vel valetudinis periculo sine justa causa exponere: magis etiam propriam mutilationem vel autochiriam committere.
2. Alterum sine auctoritate occidere, vel graviter percutere.
3. Abortum sensu theologico procurare.
4. Graviter injuriose alterum percutere, vel rixam exercere.
5. In defensione certe et clare moderamen excedere, vel ex vindicta agere.
6. Ad duellum provocare, illudve acceptare, aut ei cooperari.
7. Bello injusto cooperari.
8. In bello justo justum bellandi modum Superiorisve mandatum contra hostes excedere.
9. *Adde*, sibi aut alteri serio grave malum imprecari, cupere, inferre velle.

De vindicta et inimicitia recole, quae supra explicata sunt.

Tractatus III.

De officiis circa bonum conjugale ac de luxuriae peccatis.

Praec. VI. decalogi: „*Non moechaberis.*“ Exod. 20, 14.

860 Ante hanc materiam satis lubricam sit monitum S. Alph. l. 3 n. 413: „Det mihi veniam, quaeso, castus lector, si plures quaestiones et circumstantias hinc discussas et declaratas inveniet. Utinam brevius aut obscurius explicare me potuissem! Sed quum haec sit frequentior atque abundantior confessionum materia, et propter quam major animarum numerus ad infernum delabitur, imo non dubito asserere, ob hoc unum impudicitiae vitium, aut saltem non sine eo, omnes damnari, quicumque damnantur: hinc opus mihi fuit ad instructionem eorum, qui moralem scientiam cupiunt addiscere, ut clare — licet quo castissime fieri potuit — me explicarem, et plurima particularia discuterem. Oro tamen studiosos, qui ad munus audiendarum confessionum se parant, ut hunc tractatum . . non legant, nisi quum fuerint ad excipiendas confessiones jam proximi; legantque ob hunc unice finem, omnem prorsus curiositatem abjicientes, atque eo tempore saepius mentem ad Deum elevent, et Virgini Immaculae se commendent, ne, dum aliorum animas Deo student acquirere, ipsi suarum detrimentum patiantur.“

Ex iis, qui peccata luxuriae succincte et clare explicant, consuli merentur praeter S. Alph. l. 3 (al. 4) n. 412—485, Sporer *de matrimonio* cap. 3, Tambur. *in decal.* lib. 7 et 10, del Vecchio v. I. n. 442—479.

Voluptatem veneream capere et eis, quae ad propagationem humani generis spectant, inhaerere, in solo matrimonio licitum esse, ipsa natura satis declarat: nam alioqui cum ruina humani generis libidinis habenae laxarentur, provida autem propaginis humanae cura non haberetur. Quare recte hujus materiae tractationi titulum „de bono conjugali“ inscripsimus.

Positiva officia his continentur, ut debitum conjugale conjuges inter se praestent: quod postea de matrimonio agentes tractabimus.

Negativa officia in matrimonio sunt, ne contra conjugis jus neve contra sacramenti sanctitatem fides frangatur; extra matrimonium, ut a venerea voluptate prorsus absteatur.

De negativis obligationibus earumque gravitate hinc tantum acturi sumus, de materia castis oculis taedio plena, sed confessariis maxime necessaria, ne aut indulgentiores peccatis conniveant, aut rigidiores peccata adaugeant.

Caput I.

Generalis luxuriae conceptus ejusque malitia.

Luxuria est inordinatus venereorum appetitus. Cujus completus actus 861 est in seminis effusione atque voluptate inde percepta, incompletus in commotione spirituum generationi servientium, atque circa genitalia percipitur.

In feminis veri seminis quidem secretio non fit, attamen etiam apud eas completa venerea voluptas cum secretionem humoris in organis generationi servientibus percipitur, incompleta similiter in turpi commotione.

A seminis secretionem „distillatio“ distinguitur, quae levioris et plane diversi humoris emissio est, neque tam copiosa, sed fere stillatim facta. At duplici modo talis distillatio potest contingere, 1) cum genitalium commotione et delectatione, 2) sine delectatione. Si priore modo fit, cum seminis quadam effusione vel saltem ejus periculo jungitur, atque de ea quoad moralitatem specificè idem dic, vel fere idem, ac de seminis effusione seu pollutione; si vero sine delectatione accidit, etsi cum quadam naturali commotione, de ea nihil curandum est, et negligi debet sicut cujuslibet excrementi abscessus, neque *talis* distillationis causas cavere tenemur: ita Tamb. *in decal.* l. 7 c. 3 § 5 n. 53, Anton. a Spiritu Sancto tr. 9 n. 91, S. Alph. l. 3 n. 477 cum aliis multis. (Studiosam quidem distillationis procurationem qui vult, sane pravam voluptatem quaerit.) — Hoc notari debet, quando quaeritur de malitia luxuriae in causa tantum volitae.

A venerea delectatione distinguitur mere sensitiva. Sensitivam delectationem eam, quae ex alia prorsus re, quam ex qua venerea, percipitur, non esse similis culpa, si culpa est, nimis est evidens, ut sensitiva delectatio percepta ex auditu harmoniae, ex aspectu florum, ex tactu serici etc. — At quando loquuntur scriptores de sensitivae delectationis malitia in comparatione ad veneream, intelligunt eam sensitivam delectationem — sentitur ex commotione sanguinis circa pectus —, quae percipitur ex re (potissimum tactu, sed etiam visu) quae etsi in se non obscoena, tamen idonea est ad excitandam veneream commotionem.

Eam igitur delectationem admittere, vel non statim suppressere, ex se peccatum grave non est, eam autem studiose quaerere, saepissime immune non erit a peccato gravi, quoniam periculum incidendi et consentiendi in veneream delectationem secum fert. Imo si quis ex tactu graviter obscoeno praetenderet solam utique sensibilem delectationem se percipere: id admitti prorsus non potest, siquidem illa delectatio aut erit in se ve-

nerca, aut cum ea inseparabiliter erit conjuncta. V. Reuter *Neoconf.* n. 67, Sporer l. c. n. 688.

862 Quibus praenotatis sint haec principia:

I. Luxuria directe volita, i. e. sive quaesita sive deliberate admissa parvitatem materiae non admittit. Quare quamcunque actionem sive leviter inhonestam, sive graviter, sive ab inhonestate ratione sui immunem ponere ex intentione habendi motum delectationemque turpem: semper grave peccatum est¹.

II. Luxuria in causa tantum voluntaria, i. e. actio, ex qua secuturum esse aliquem effectum venereum praevideatur, sive probabiliter sive certo, quae tamen non ex eo fine exercetur; *per se* tantum peccatum, quantum peccatum est ipsa haec actio seu causa ex sua natura: at gravius etiam peccatum evadere potest ex periculo consentiendi in delectationem pravam forte orituram.

III. Quare secluso periculo consensûs, grave peccatum luxuriae indirectae tum tantum committitur, quando ipsa actio notabiliter indecens est in relatione sexuali, seu quando commotio venerea vel etiam pollutio oritur ex actione, quae in genere luxuriae versatur et graviter in effectum illum pravum influit, sine gravi causa excusante suscepta.

863 IV. Quoniam autem non omnes eodem modo ex eadem actione commoventur, notandum est, illum influxum gravem potissimum quidem objective sumi debere, quadamtenus autem etiam subjective, ita ut 1) ea, quae communiter homines in similibus circumstantiis constitutos multum commovere solent, sine gravi reatu (exclusâ semper necessitatis causâ, modo tum consensûs periculum adhibitis remediis arceatur) a nemine suscipi possint, nisi ex peculiari alicujus dispositione *constet* ipsi, se commotum non iri; 2) ut ea, quae communiter homines certo et plane leviter solent excitare, secluso consensûs periculo, a nemine sub gravi caveri debeant, etsi aliquis propter singularem dispositionem facilius moveatur; ut 3) ea, quae ex natura sua non plane leviter neque etiam absolute graviter influunt in excitationem, ab iis sub gravi caveri debeant, qui sciunt, se vere multum

¹ Nimirum quaelibet venerea delectatio initium quoddam seminis humani commotionis atque effusionis est, vel saltem effundendi periculum proximum secum fert, quia, excitatione facta, non ita est in hominis potestate ulteriorem etiam progressum sistere atque repellere; quare ejus malitiam participat. Verum seminis effusionem vel completam veneream fruitionem extra conjugalem congressum quaerere, graviter prohibitum esse debet, siquidem matrimonii onera homines passim recusarent, atque humani generis gravem ruinam inferret, si liceret citra gravem culpam ejusmodi voluptates quaerere, laxarenturque habenae, si id unquam liceret. Ergo etiam quaelibet venerea commotio voluntarie habita participat reatum gravis peccati. — Quod hodie adeo evasit communis sententia theologorum, atque adeo cohaeret cum doctrina ab Apostolica Sede proposita (v. *thesim* 40. ab Alex. VII. damnatam), ut externa illa probabilitas, quam opinio parvitatem materiae in re venerea defendens olim habuit, vim suam exercere non amplius possit.

et vix non semper illis actionibus commoveri, pro aliis gravis obligatio non sit. In iis igitur rebus, quae *medium quoddam tenent inter gravem et levem influxum*, summa prudentia necessaria est, ne laxius plura permittantur, sed etiam ne severius judicando peccata gravia fingantur.

Aliis verbis: 1. Causam ex se leviter tantum influentem in motum et effectum turpem ex intentione libidiosa exercere, grave peccatum est.

2. Causam leviter influentem ex vanitate, curiositate, petulantia ponere, peccatum veniale est, modo motus pravus, si exoritur, supprimatur. At eam causam, potissimum si plane levis non est, commotione jam orta, ex proposito sine ulla ratione continuare; aut ex ea sensualem delectationem quaerere: valde periculosum est, ac facile evadit grave peccatum: non statim autem desistere, peccati gravis incusari nondum potest. Gobat tr. 7 n. 330, Less. l. 4. c. 3 n. 102. — S. Alph. l. 3 (al. 4) n. 422.

3. Causam non ita leviter, sed neque pro omnibus graviter influentem ab iis, qui fere semper pravum effectum patiuntur, exerceri sine causa excusante, a peccato gravi, *etiam ratione solius effectûs*, immune dici nequit, idque eo minus, quo effectus pejor est.

4. Causam ex natura graviter turpem ideoque graviter influentem in effectum pravum sine gravi ratione ponere, mortale peccatum est, non solum quatenus causa posita in se graviter peccaminosa est, sed *ipse effectus pravus* agenti imputatur, nisi quis — id quod sane rara exceptio est —, in ejusmodi actione se graviter non commoveri sciat. Cf. Salmantic. tr. 26 cap. 7 n. 41.

Explicationis gratia dicendum est, quaenam censeantur causae 864 graviter influentes, quae leviter, quaenam causae mediae.

1. Causae graviter influentes sunt: cogitatio practica vivacior de venereis; tactus in partes obscenas alterius personae exercitus, nisi forte prorsus transeunter fiat in persona ejusdem sexûs sine pravo affectu; aspectus personae plane nudae alterius sexûs voluntarie continuatus; imo etiam aspectus viri in pectus nudum feminae, aut aspectus picturae obscenae, saltem si continuatur, commotione jam exorta; quibus addit S. Alph. cum aliis relate ad ipsam pollutionem: diuturnius colloquium tenerum cum persona *inordinate* amata¹, item diuturniorem et fixum ejus aspectum. Cf. Reuter *Neoconfess.* n. 70, S. Alph. n. 417 sq. et n. 482.

¹ Intellige personam, in quam passio fertur vel sensualis sympathia. Si quis igitur sine causa excusante, sed ex mera sensualitate, illius personae colloquium quaerit atque protrahit vel etiam ejus solam praesentiam: pro gradu sensualis inclinationis, qua in eam fertur, facile fiet, ut non leviter commoveatur ad venerem, atque praesenti periculo consensûs sese exponat. Quando igitur talis est conditio, sive ejusmodi colloquium vel praesentiam causam ex se graviter influentem vocas, sive inter causas medias collocas: certe habes causam non levem, ex qua per experientiam scitur, pravum effectum oriri consuevisse; quam sine ratione excusante exerceri, ex supra dictis pro gravi peccato habendum est.

2. Causae leviter influentes: tactus vel aspectus in partes inhonestas proprii corporis obiter factus; tactus feminae non inhonestus obiter factus et levis; apprehensio manus illius; osculum leve ex causa honesta; colloquium vanum cum femina; aspectus pectoris illius non fixus, a fortiori alii leviores aspectus. Leviter influentes dici etiam magis debent causae, quae vocantur ‚per accidens‘, ut: intemperantia in cibo et potu; equitatio; situs commodus.

Causae mediae: Lectio non ita leviter turpis curiosa; spectacula turpia ex vanitate aspicere; aspectus coitus animalium grandiorum sine causa; aspectus personae nudaе ejusdem sexus deliberate continuatus; tactus turpis animalium diutius productus; tactus in proprium corpus factus vel repetitus. S. Alph. ib. n. 484. — Ceterum haec doctrina in sequentibus completur, quum dicetur, quid circa tactum, aspectum etc. *per se* grave peccatum sit: id scilicet intellige esse causam graviter influentem.

Caput II.

Discussio singularum actionum, quae ad luxuriam imperfectam pertinent.

⁸⁶⁵ *Praenotanda.* In omnibus illis actionibus quae accusantur, confessarius attendere debet 1. ad *intentionem agentis*: quae si mala et venerea est, licet actio *in se* non sit graviter obscœna, tamen effectus, utpote voluntarie *quaesitus*, ad gravem culpam imputari debet.

2. Attendi debet ad *gravitatem rei in se spectatae*, num in se actio sit graviter turpis et graviter movens ad libidinem: quod si obtinet, etsi intentio prava directe habita non sit, sine gravi causa ejusmodi actionem ponere, communiter grave peccatum est; imo ad libidinem propriam ejusve periculum accedit, si actio cum altero exercita est, grave illius scandalum, ita ut, seclusa propria libidine, haec sola scandali ratio sufficiat ad peccatum mortale, alias duplex ratio malitiae adsit.

3. Confessarius attendere debet — idque ex aliis adjunctis discernere ipsius est — num fortasse ille, qui actionem ponit in se non turpem aut non graviter turpem, ex qua sequatur turpis effectus, *grave periculum subeat consentiendi* in delectationem turpem exorituram: quod si obtinet, actio, etsi non ex se, tamen ex periculo accidentali graviter peccaminosa est.

His praenotatis breviter dabo ea, quae claro et distincto ordine Sporer *Theologia sacram.* p. IV. cap. 3 sect. 6, et S. Alph. l. c. exponunt.

De impudicitia cordis.

⁸⁶⁶ Hoc nomine vocatur voluntaria occupatio mentis circa res obscœnas sine legitima causa: fit autem cogitatione, delectatione, desiderio.

1. Speculativa et abstracta cogitatio et imaginatio rerum obscœnarum voluntarie assumpta et continuata ex mera curiositate vel levitate, si res

sunt graviter obscœnae, quamquam ex se grave peccatum nondum est, practice tamen ob praesens periculum incidendi in delectationem turpem ejusque consensum plerumque peccatum grave evadit. — Verum attentio ad hoc periculum requiritur. Imo si cui extraordinarie periculum non oriretur, ille, qui id sciret, sola cogitatione hac speculativa non peccaret graviter; esset autem peccatum grave, si approbaret peccatum turpe solum speculative cogitatum.

2. Delectatio morosa, i. e. voluntarie capta, est complacentia in motum venereum ex cogitatione et imaginatione ortum sine animo peccatum opere complendi. Quae mortaliter peccaminosa est: utrum et quando et quibus limitibus species peccati diversa sit pro diversis rebus cogitatis, v. supra ubi de peccatis in genere dictum est n. 255 et 256.

3. Desiderium denique fertur in ipsum opus turpe; de quo etiam ibid. supra dixi.

De impudicitia oris.

1. Turpia loqui, canere, legere peccatum mortale est, si haec fiunt ⁸⁶⁷ 1) delectationis venereae excitandae causa; 2) propter delectationem in ipsas res narratas, lectas etc.; 3) cum periculo animadverso incidendi in consensum delectationis venereae oriturae.

2. Haec facere ex sola levitate, curiositate aliave delectatione circa artificium, dexteritatem, secluso periculo pravi consensu, venialia sunt: nisi tamen gravia sint ratione *scandalis*.

3. Practice igitur raro excusari possunt a *mortali* peccato, qui de rebus graviter obscœnis sine ulla necessitate sermonem protrahunt easve legunt, 1) quia idem valet, quod supra dictum est de cogitatione; 2) quia, si alii haec audiunt, praesumi debet, ex eo quod sermo protrahatur de rebus sexualibus, aut etiam ex eo aliquando, quod unum alterumve verbum turpissimum proferatur coram hominibus solutis, ipsis audientibus grave periculum creari. — Paulo liberius quidem citra peccatum grave sermo institui potest inter conjugatos: verum si obscœniora sunt, illis gravioris etiam peccati, utpote adulterii malitia affecti, scandalum datur.

4. Aliud est, si ex vanitate quaedam non graviter turpia jocandi causa dicuntur; haec enim pro gravi peccato non habentur.

5. Audire ejusmodi turpia facilius quidem a peccato *gravi* excusari potest, atque etiam subridere ex se nondum grave peccatum est: v. Stoz *trib. poenit.* l. 1 p. 3 n. 542: est autem: 1) si placet res turpis narrata *in se*; 2) si audiens excitando, animando causa est, cur sermones graviter peccaminosi fiant seu protrahantur; 3) aut si propter auctoritatem suam, ex qua impedire eos potest, vel etiam debet, silendo causa est, cur continuentur; 4) si propter suam conditionem personalem audiens scandalum est, v. g. si sacerdos audiens particeps esset istiusmodi sermonum, aut si, sermone obscœno ad audientem directo, non-obloquendo pravam intentionem loquentis promoveret aut approbare videretur.

Sic igitur intellige, quae Sporer et Tamb. dicunt: „Si aliis loquentibus tibi illud turpiloquium vel impura cantilena displiceat, seu non placeat, nec tamen loco discedas, nec eos reprehendas ob ruborem, imo etiamsi — secluso scandalo et animo de illo peccato delectandi — rideas vel quid simile facias: te non accuso peccati mortalis, quia ipsa erubescencia non contemnenda ratio est pro tua excusatione.“

Impudicitia aspectus.

868 Aspectus turpis mortaliter illicitus esse potest triplici ex causa, ex objecto nisi necessitas excuset, ex intentione, ex periculo.

1. Ex objecto ipso graviter peccaminosum est, illas res aspicere sine necessitate, quarum aspectus graviter ad libidinem provocat atque turpem commotionem ex se causat. Ita: aspicere deliberate coitum humanum; aspicere pudenda diversi ab aspiciente sexus; aspicere serio et deliberate personam alterius sexus plane nudam; fixis oculis intendere in pectus feminae nudum, vel morose aspicere picturam valde obscœnam¹ ut explicavi n. 864; morosus aspectus priorum genitalium sine necessitate continuatus. (S. Alph. n. 419—424.)

2. Ex periculo praeviso, vel periculo, quod nunc animadvertitur, aspectus etiam paulo minus graves, (inter quos aliquando posteriores illi aspectus ex modo jam allatis computantur) mortalia esse possunt secundum ea, quae dixi n. 864, 865, praecipue quando aspiciens jam sentit pravam commotionem atque consentiendi tentationem, ab aspectu tamen ulteriore, licet causa excusans desit, non abstinet.

3. Ad haec revocari aliquo modo possunt, quae dicuntur de lectione rerum inhonestarum, atque aspectu comoediae inhonestae. Colligo circa ea ex S. Alphonso sequentia:

1) Legere libros turpes ex curiositate, sine turpi delectatione vel ejus animadverso proximo periculo, *ex se* veniale tantum peccatum est; attamen quia saepe ejusmodi periculum adest, in praxi saepissime habes peccatum mortale: S. Alph. n. 426. Quod periculum etiam censi debet adesse in eo, qui ex lectione non leviter turpi consuevit pati pollutionem, vel qui incidere consuevit in vehementes tentationes. Cf. S. Alph. n. 484.

2) Spectare comoedias, quando et qua ex causa mortale peccatum evadat, dixi supra n. 645 et 667.

3) Ibidem etiam habes, eos qui pecunia, plausu etc., vel concessione positive influant aut promoveant spectacula notabiliter turpia, magis etiam qui repraesentent, facile atque communiter committere peccatum mortale, quia ponunt causam, quam multis scandalo fore cognoscunt: idque etiamsi ipsi turpiter non commoveantur nec labantur. Cf. S. Alph. n. 427. Quid autem ex omnino gravi causa permitti aliquando possit hac in re, et cum quo moderamine, conjicies ex iis, quae de cooperatione et scandalo dicta sunt n. 667. Ibi etiam vide, quid dicendum sit de scriptione, impressione pravorum librorum etc.

Impudicitia tactus.

869 I. Non est mortale peccatum (seclusa prava intentione) tangere alterum ejusdem sexus in partibus inhonestis obiter tantum, i. e. „non ex proposito neque per aliquod temporis spatium“, sed ex petulantia vel curiositate tantum: S. Alph. n. 420. Minus etiam, id facere in proprio corpore; si modo non fiat diutius aut repetitis vicibus.

Neque mortalis peccati reae haberi debent ancillae sic obiter tangentes pueros, quum propter infantilem aetatem minus sit periculum. — Summo-

¹ Gradus obscœnitatis et periculi sane sumitur non solum ex re, quae repraesentatur, sed etiam ex modo et arte, qua res exhibetur.

pere autem cavendum est, ne forte ex industria vel diutius id committant, neve unquam in infantibus, qui jam incipiunt animadvertere, quid fiat: quare mortale peccatum facile erit, infantes in verendis titillare.

Tactus animalium ordinarie non est nisi veniale, nisi forte tactus producat usque ad animalis pollutionem; quod si voluntarie fit, generatim propter nimium periculum proprium pro mortali peccato habendum est: S. Alph. ib.

Multo minus peccatum mortale est ex se, leviter tangere in partibus non inhonestis personam etiam alterius sexus, manum mulieris apprehendere, digitum intorquere etc., obiter osculari; neque teneros infantes osculari, etsi quaedam sensitiva delectatio non venerea oritur, neque reprimitur.

II. Verum si ejusmodi actiones aut diutius cum mora exercentur, aut furtive et clam, habes aut periculum grave turpis commotionis et consensus, aut indicium pravae intentionis: adeoque grave peccatum. Unde generatim recenseri solent ut gravia peccata: Oscula inter diversi sexus personas *insolito modo*, cum longiore mora vel ex ardore facta; idem dic de amplexibus.

Imo premere manum feminae, digitos intorquere, potest *cum* pravo affectu sive *ex* eo fieri et mortale evadere. — Quod cum quadam proportionem transfer ad tactus cum eodem sexu, aut ad tactus in proprium corpus.

III. *Ex se* igitur mortalia peccata sunt, seclusa justa causa, partes turpes tangere personae alterius sexus etiam obiter, aut super vestes, si id deliberate fiat; — etiam id ex industria, aut per notabile aliquod tempus committere in personam ejusdem sexus; — imo idem dic, si mulier in mulieris pectoris tactu inhaeret, aut si vir mulieris pectus nudum tangit, vel etiam non nudum cum mora; — etiam proprii corporis inhonestas partes sine causa repetitis vicibus tangere aut tactum continuare, non obstante commotionis jam factae initio.

Qui se tangi permittit, non repellendo etc., *graviter* peccat communiter loquendo, non solum si ipse pravum animum gerit, seu consensum dat, sed etiam ratione solius cooperationis: 1) si tactus est ex se turpis, i. e. sive ex objecto, sive ex modo tangendi; 2) si tactus quidem ex se ut certo turpis non apparet, at de pravo animo tangentis constat, saltem si tangere tentat non coram aliis.

Non peccat, aut non graviter: 1) si tactus ex solo animo tangentis turpis est atque coram aliis committitur — justa enim causa permittendi est tum propria verecundia, tum timor alterum diffamandi; 2) si tactus ex se turpis non est, neque constat de tangentis mente prava.

Caput III.

De luxuria perfecta seu consummata.

Peccata consummatae luxuriae alia dicuntur juxta naturam, alia⁸⁷⁰ contra naturam. Nimirum naturalia seu juxta naturam dicuntur illae actiones, quae in usu venereorum ratione ipsius actus id servant, quod a natura praestitutum est, i. e. prolis procreandae finem seu possibilitatem, peccant autem in eo, quod extra legitimum matrimonium exercentur. Contra naturam ea peccata dicuntur, in quibus ratione